

Mănăstirea Sfântul Pantelimon

Sfântul Munte Athos

Patericul athonit rusesc din secolele XIX–XX

Traducere din limba rusă de Lidia Popa



**Editura Evangelismos
2019**

Cuprins

Prefață la serie	5
Prefață la primul volum.....	9
 Partea întâi. VIETEILE STAREȚILOR ȘI NEVOITORILOR CARE AU STRĂLUCIT ÎN MĂNĂSTIREA RUSEASCĂ SFÂNTUL PANTELIMON DIN ATHOS	
Ieroschimonahul Arsenie Athonitul	21
Schiarhimandritul Sava	35
Ieroschimonahul Anichit (Șirinski-Șihmatov).....	39
Schiarhimandritul Gherasim	44
Ieroschidiaconul Benedict	50
Ieroschimonahul Pavel.....	52
Schiarhimandritul Procopie (Dendrinos).....	56
Schiarhidiaconul Ilarion.....	59
Ieroschimonahul Ieronim (Solomențov)	61
Schiarhimandritul Macarie (Sușkin)	106
Ieroschimonahul Serghie (Vesnin)	116
Ieromonahul Arsenie (Minin).....	121
Schimonahul Nicodim (Sanin).....	128
Schimonahul Pantelimon (Ovsianikov)	135
Schimonahul Ghenadie	138
Schimonahul Grigorie (Lisianski)	140
Schiegumenul Partenie (Agheev)	142
Schimonahul Seleuchie (Trofimov).....	147
Preacuviosul Timotei de la Valaam.....	154
Schiarhimandritul Mihail (Kozlov).....	160
Schimonahul Serafim (Komarov)	166
Schimonahul Pancratie	172
Schimonahul Macarie	176
Schimonahul Neofit (Vasiliev)	180

Schimonahul Gavriil (Sedlețki)	182
Schimonahul Iustin.....	190
Monahul Claudiu (Moșcov).....	193
Monahul Azarie (Popțov).....	196
Schimonahul Matei (Olișansky).....	199
Ieromonahul Vasile (Seleznev)	203
Ieroschimonahul Iezechiel (Slivkin).....	205
Ieroschimonahul Damian (Vyukov).....	211
Schimonahul Pantelimon (Prohorov).....	213
Schimonahul Grigorie (Krupcenkov).....	217
Ieroschimonahul Agatodor (Budanov).....	220
Ieroschimonahul Mina (Budanov).....	225
Ieromonahul Alexie (Proskurnin)	227
Schimonahul Glicherie (Nikitin).....	231
Ieroschimonahul Mihail (Savițki)	233
Ieroschimonahul Pantelimon (Kurbatov)	239
Schiarhimandritul Paisie (Balabanov).....	242
Schiegumenul Partenie (Zaboloțky)	246
Schimonahul Serafim (Kalmikov)	248
Schiarhimandritul Andrei (Verevkin).....	251
Schimonahul Ilarion	263
Schimonahul Arcadie (Lyubovikov)	266
Ieroschimonahul Visarion (Rastorgnev).....	270
Ieroschimonahul Aristocle (Amvrosiev)	273
Ieroschidiaconul Tihon (von Rambach)	276
Schimonahul Israel (Merzlikin).....	278
Monahul Irineu (Canatnikov)	281
Schimonahul Meletie (Cotelnițky).....	284
Schiarhimandritul Ioasaf (Donskov)	291
Schimonahul Serafim (Kovalișcenkov)	293
Schiarhidiaconul Luchian (Roev)	296
Schiarhimandritul Nifon (Cetverikov)	299
Ieroschimonahul Pantelimon (Șiliaev)	302
Arhimandritul Misail (Sapeghin)	303
Schimonahul Trifilie (Malkov)	313
Schimonahul Xenofont (Viazemsky).....	315
Schiarhimandritul Ieron (Nosov)	320

Ieroschidiaconul Lazăr (Deminsky)	327
Schimonahul Benedict (Matveev)	330
Schimonahul Varsanufie (Iuganov)	334
Schiarhimandritul Ioasaf (Zavadsky)	339
Ieroschimonahul Nicodim (Naumov)	341
Ieroschimonahul Arsenie (Vorvulev)	343
Schiarhimandritul Trifon (Upornikov)	345
Schimonahul Leon (Voskresensky)	348
Ieroschimonahul Mihail (Fomichev)	351
Ieroschimonahul Isidor (Molcianov)	353
Ieroschimonahul Teotehn (Galkin)	355
Ieroschimonahul Avramie (Lojnikov-Jdanov)	357
Ieromonahul Paisie (Platonov)	360
Ieroschidiaconul Sisoe (Savcenko)	362
Ieroschimonahul Vladimir (Colesnikov)	366
Schimonahul Vladislav (Popov)	369
Ieromonahul Ilarie (Sapojnikov)	372
Ieroschidiaconul Teodosie (Nicolsky)	377
Ieroschimonahul Veronic (Camensky)	379
Ieroschimonahul Anastasie (Modzalevsky)	381
Arhimandritul Ilarion (Cucin)	385
Ieroschimonahul Andrei (Jekov)	387
Schimonahul Vichentie (Glotov)	389
Schiarhimandritul Simeon (Bulatov)	392
Schimonahul Denasie (Ioșkov)	394
Preacuviosul Mucenic Ilarion (Gromov)	400
Preacuviosul Mucenic Iona (Sankov)	402
Preacuviosul Mucenic Donact (Kalașnicenko)	406
Preacuviosul Mucenic Ioan (Laba) și Preacuviosul Mucenic Ilarion (Țurikov)	407
Preacuviosul Mucenic Antipa (Kirilov)	410
Ieroschimonahul Adrian (Safonov)	412
Ieroschimonahul Teodorit (Constantinov)	414
Ieromonahul Teofan (Serdobințev)	416
Schiarhidiaconul Ciprian (Ryjenkov)	419
Ieroschimonahul Ioanichie (Cutirev)	423
Schiarhimandritul Chiric (Maximov)	426
Preacuviosul Siluan (Antonov)	430

Schimonahul Ambrozie (Bolotov).....	437
Schimonahul Onisifor (Ișcenko)	440
Schimonahul Vivian (Obuhov)	442
Schimonahul Diadoh (Drujinin)	450
Ieroschimonahul Paladie (Cozlov)	452
Ieroschimonahul Vasoi (Gorborukov)	454
Schimonahul Spiridon (Pocvala)	456
Ieroschimonahul Serghie (Tiutin)	458
Schiarhimandritul Alexie (Chireevsky)	460
Schimonahul Nil (Garbari).....	462
Schimonahul Ioan (Popovici)	464
Ieroschimonahul Pinufrie (Erofeev)	468
Ieroschimonahul Visarion (Hlystov)	470
Ieroschimonahul Flegont (Lebedev)	473
Schiarhimandritul Justin (Solomatin)	476
Arhimandritul Spiridon (Maidacenko).....	479
Monahul Vlasie (Osipenko)	482
Schimonahul Trofim (Cocin).....	484
Episcopul Casian (Bezobrazov)	486
Arhiepiscopul Vasile (Krivoșein).....	489
Schiarhimandritul Sofronie (Saharov).....	492
Schiarhimandritul Ilian (Sorokin)	495
Schimonahul Memnon (Tiurin)	498
Ieroschimonahul Serafim (Tecza)	502
Schiarhimandritul Gavriil (Legaci)	504
Ieroschidiaconul Dimitrie (Țubera)	506
Schiarhimandritul Abel (Machedonov)	507
Ieromonahul Antim (Goșciuk)	509

Partea a doua. VIEȚILE UNOR DĂRUIȚI STAREȚI ȘI ASCETI

AI SCHITULUI SFÂNTULUI ANDREI DIN ATHOS 517

Ieroschimonahul Visarion (Tolmacev) și Schimonahul Varsanufie (Vavilov).....	519
Arhimandritul Teodoret (Krestovikov)	534
Schimonahul Lavrentie (Jiliaev).....	538
Ieroschimonahul Teoclit (Pozdneev).....	540
Schiarhimandritul Ilarion (Levițky).....	542

Schimonahul Inochentie (Sibiriakov)	543
Schimonahul Andrei (Putilin)	548
Arhimandritul Iosif (Beliaev).....	550
Arhimandritul Ieronim (Silin).....	555
Ieroschimonahul Evdochim (Evdochimov).....	558
Schiarhimandritul Mitrofan (Șcerbakov)	560
Schiarhimandritul Mihail (Dmitriev)	562

Partea a treia. VIAȚA DĂRUIȚILOR STAREȚI ȘI ASCEȚI AI SCHITULUI RUSESC SFÂNTUL ILIE DIN ATHOS565

Schiarhimandritul Paisie	567
Ieroschimonahul Gavriil (Ceadaiev)	570
Ieroschimonahul Andrei (Poltavski).....	571
Ieroschimonahul Tobie.....	573
Cuviosul schiarhimandrit Gavriil	575
Arhimandritul Maxim.....	578
Arhimandritul Ioan (Ghetmanenko)	579
Arhimandritul Nicolae.....	581

Partea a patra. VIAȚA DĂRUIȚILOR STAREȚI ȘI ASCEȚI DIN DIVERSE MĂNĂSTIRI RUSEȘTI DE PE MUNTELE ATHOS (CHILIOȚI, PUSTNICI, OSTENITORI)583

Ieroschidiaconul Agapie.....	585
Schimonahul Nicodim (Gonciarov)	588
Schimonahul Nicolae	590
Ieroschimonahul Filip și schimonahul Isaac (Corenev).....	595
Schimonahul Pavel Ologul	597
Ieroschimonahul Leontie.....	598
Cuviosul Antipa de la Valaam (Luchian)	601
Schimonahul Gheorghe (Hagi).....	612
Ieroschimonahul Partenie (Gvozdev).....	625
Ieroschimonahul Chiril (Abramov).....	631
Schimonahul Chiriac și ieromonahul Victor (Svinolupov)	635

Schimonahul Ioan (Garus)	636
Schimonahul Visarion (Kikodze).....	639
Schimonahul Grigorie (Ratiani)	641
Ieroschimonahul Evghenie (Durnovo)	644
Ieroschimonahul Evghenie (Mordasov).....	646
Ieroschimonahul Teodosie (Eristavi).....	647
Ieroschimonahul Partenie	652
Schimonahul Iosif (Harlamov)	654
Ieroschimonahul Constantin (Semernikov)	655
Ieroschimonahul Pantelimon (Vajenko)	658
Ieroschimonahul Arcadie (Panfilov).....	661
Ieroschimonahul Gheorghe (Steblev)	664
Schimonahul Maxim	667
Schimonahul Chiril.....	672
Ieroschimonahul Ioan (Patalie)	674
Schimonahul Ioan (Smirnov)	676
Schiegumenul Alexie (Oskolkov)	677
Ieroschimonahul Nifont (Krasnov)	685
Ieroschimonahul Serafim (Mosyaghin).....	688
Ieroschimonahul Petru (Krutikov)	689
Schimonahul Ilie (Aminsky)	694
Schimonahul Veniamin (Malyșev).....	699
Ieroschimonahul Melchisedec (Dimitrienko)	701
Ieroschimonahul Gherasim (Popov).....	704
Schimonahul Ioan (Kuleșov)	707
Ieroschimonahul Teodosie (Haritonov).....	708
Schimonahul Nicodim	715
Cuviosul Mucenic Grigorie (Vladimirov)	719
Schiegumenul Casian (Korepanov).....	720
Schimonahul Nil (Zlobin)	723
Ieroschimonahul Nikon (Ștrandtman).....	724
Ieroschimonahul Partenie	727
Schimonahul Augustin (Corra)	729
Ieroschimonahul Tihon (Golenkov).....	734

Note și interpretări ale unor termeni, denumiri și expresii.....	742
---	------------

PARTEA ÎNTÂI

VIEȚILE STAREȚILOR ȘI NEVOITORILOR CARE AU STRĂLUCIT ÎN MĂNĂSTIREA RUSEASCĂ A SFÂNTULUI PANTELIMON DIN ATHOS

Ieroschimonahul Arsenie Athonitul

Se poate spune cu siguranță, că pe la mijlocul secolului al XIX-lea, ieroschimonahul Arsenie⁴ reprezenta figura cheie în istoria renașterii monahismului rus la Athos. Prin Pronia Dumnezeiască, acest renumit ascet a jucat un rol decisiv în soarta celor trei locașuri rusești: Schitul Sf. Ilie, Schitul Sf. Andrei și Mănăstirea Sf. Pantelimon. El a stat la temelia renașterii Schitului rusesc Sf. Ilie, a Mănăstirii Sf. Pantelimon, a contribuit activ la întemeierea Schitului rusesc Sf. Andrei, fără a mai menționa faptul că, datorită participării sale directe, cu binecuvântarea sa, a fost întemeiat un număr mare de chilii rusești.

Ieroschimonahul Arsenie s-a născut în Marea Rusie, în orașul Balahna, provincia Nijni Novgorod, situat pe țărmul marelui și vestitului râu Volga, din părinți evlavioși, al căror nume nu ne este cunoscut. După nașterea sa, a fost luminat prin sfântul botez, fiind numit Alexie. În anii adolescenței a învățat să citească și să scrie. Tinerețea i-a fost plină de griji lumești. Însă Domnul, întrezărind în el sălașul Duhului Sfânt, nu l-a lăsat să se scufunde în patimile și poftele lumești, ci de la o vârstă fragedă, i-a sădit în minte dorința de a citi scrierile Dumnezeiești și cele patristice, cu ajutorul cărora Alexie în curând a fost capabil să recunoască deșertăciunea și farmecul mincinos al acestei lumi, precum și ne folosul pentru sufletul său a tot ce i-ar putea ea oferi. În cel de-al douăzecilea an al vieții sale, Alexie, din iubire față de Dumnezeu, își părăsește casa și părinții, rătăcind prin mănăstirile rusești, în căutarea unui loc potrivit pentru a-și mântui sufletul.

Sosind în gubernia Moscova, în mănăstirea de obște Pesnoșsk, pune început vieții sale monahale, intră în rândul fraților și timp de trei ani trece prin diferite ascultări. Apoi a avut dorința de a pleca în străinătate, prin mănăstirile moldovenești, vestite la acel timp prin marii lor stareți și asceți. Își mărturisi dorința duhovnicului său, egumenului Mănăstirii Pesnoșsk, care îl sfătuie să renunțe la această idee. În cele din urmă, îl binecuvântă. Alexei porni la drum. Ajungând la Kiev, s-a închinat sfintelor moaște ale făcătorilor de minuni kieveeni. Aici își găsește un tovarăș, pe nume Nichita, originar din gubernia Tula, care timp de patruzeci de ani, până la moartea sa, i-a fost alături în toate strădaniile și necazurile pentru numele lui Hristos. S-au rugat sfinților făcători de minuni kieveeni, cerându-le ajutorul, și împreună au pornit la drum.

⁴ Descrierea vieții se bazează pe cărțile: *Partenie (Agheev), monah. Legenda pribegiei și a călătoriilor... partea 2-a. M., 1856; Cronica schitului Sfântului Andrei din Muntele Athos (1841-1863). M., 1911.*

În Moldova, trecând prin majoritatea mănăstirilor și a schiturilor, Alexie și cu Nichita și-au găsit un duhovnic și păstor în Schitul Gălășești, situat la patru ore distanță de mers de la Botoșani, căruia i-au încredințat sufletele lor. După un anumit timp, cu binecuvântarea duhovnicului, amândoi au fost tunși în monahism, Alexie cu numele Abel, iar Nichita, cu numele Nicandru.

Mai târziu, văzând fapta bună și smerenia părintelui Abel, duhovnicul dă binecuvântarea pentru a fi hirotonit ieromonah. Cu multe lacrimi, părintele Abel îl ruga pe păstorul său să nu-i pună pe umeri o povară atât de grea, peste puterile lui, ci să-l lase să-I slujească Domnului ca monah. Cu toate acestea, starețul i-a amintit că nu este potrivit ca un ascultător să-și aibă propria voie, ci să facă ascultare până la moarte și să nu-i dea învățături starețului.

Abel i-a făcut închinăciune până la pământ, zicând: „Iartă-mă, sfinte părinte! Am greșit înaintea ta, fă ceea ce crezi de cuviință”. În curând a fost hirotonit ieromonah și, prin consimțământul întregii frății monahale, a fost numit și duhovnic. Necăutând la faptul că a devenit ieromonah, Abel nu a renunțat nici la ascultare, nici la smerenie, fiind supus starețului său, fără binecuvântarea căruia niciodată nu începea nimic.

Astfel, în ascultare și în tăierea voinței lor, optsprezece ani au petrecut împreună părintele Abel cu părintele Nicandru, fiind supuși, fără cârtire, duhovnicului lor, chiar până la moartea acestuia. Petrecându-și părintele duhovnicesc la fericirea veșnică, ca pe un mijlocitor al lor la Domnul Dumnezeu, au rămas orfani și, din moment ce nu voiau să trăiască după propria voință, au hotărât să procedeze frățeste: să se supună unul altuia și să nu se despartă până la moarte. Părintele Nicandru voia ca părintele Abel să fie starețul, acesta fiind și ieromonah și duhovnic, dar părintele Abel nu era de acord. Astfel s-au nevoit ei o perioadă de timp, până când s-au învrednicit ambii de o descoperire dumnezeiască, prin care au primit poruncă să meargă la Muntele Athos ca să-și petreacă restul vieții. Mărturisindu-și unul altuia descoperirea au început pregătirile de drum.

Aflând acest lucru părinții schiteni încercau să-i convingă să renunțe la această idee. Vremurile fiind tulburi, nu era cu putință să mergi la Sfântul Munte, aflat sub dominație turcească. Veneau și cu argumente, arătându-le că și viețuitorii athoniți, în număr mare, plecaseră de acolo. Athosul era invadat de turci, mănăstirile fiind ocupate de cei de alte neamuri sau chiar închise. Majoritatea chiliilor au fost atacate de tâlhari. În întreaga Turcie, creștinii nu au pace, sângele creștin vărsându-se pretutindeni.

Iar părintele Abel le zicea: „Părinți și frați, adevăr graiți voi. Cunoaștem și noi toate acestea. Dar, să fie așa cum voiește Dumnezeu”.

Pe bună dreptate, situația din Imperiul turc de atunci era întocmai așa cum le mărturiseau părinții. În Constantinopol fusese omorât Patriarhul Grigorie, făcându-se mare tulburare acolo. Dar părintele Abel, simțind chemarea lui Dumnezeu și că era voia Lui sfântă ca ei

să meargă la Athos, nu a ascultat sfatul oamenilor, ci a crezut cu tărie că Domnul nu-i va părăsi și nici ispite peste puterile lor nu le va îngădui. Părintele Nicandru, ezita, om fiind, dar părintele Abel îl întărea amintindu-i că este mai bine să ascuți de Dumnezeu decât de oameni. În cele din urmă au hotărât să pornească la drum. Tot ce aveau au împărțit fraților, luând cu ei doar niște cărți și ceva bani.

Au plecat la Galați. Acolo s-au urcat pe o navă, îndreptându-se spre Constantinopol. În Constantinopol, numai necazuri și lacrimi, sângele grecesc curgea în șiroaie pe străzile orașului. Grecii, văzându-i, îi întrebau: „La ce ați venit acum aici, părinților? Oare voiți să împărtășiți cu noi aceste clipe amare? La voi, în Moldova, nu sunteți junghiați ca berbecii, așa cum ne junghie pe noi aici, în fiecare zi, câte o sută și câte două sute, în piețe, în vâzul tuturor... Duceți-vă înapoi în Moldova. Nu veți putea ajunge la Sfântul Munte chiar dacă vă doriți acest lucru cu tot dinadinsul. Pe mare, navele nu merg, iar pe uscat este imposibil să ajungi la Athos, peste tot mișună hoții. Și Muntele Athos este plin de hoți, iar în mănăstiri, persecutându-i pe călugări, trăiesc turcii”.

Dar părinții noștri credeau cu tărie și nădăjduiau să ajungă la Muntele Sfânt. În acele împrejurări, pâinea era foarte scumpă în Constantinopol. Bani nu mai aveau. O parte s-au dus pentru călătoria cu vaporul, restul i-au cheltuit pentru hrană. Le mai rămăseseră niște cărți, pe care nu le cumpăra nimeni. Forțați de împrejurări, au mers la piață, printre rândurile de târgoveți, ca să ceară milostenie. Din ceea ce primeau, mâncau ei și mai dădeau și grecilor săraci, împărțind cu ei săracele merinde cumpărate pe puținii bani câștigați.

Astfel au îndurat ei o iarnă. Multe necazuri au suferit în Constantinopol, pe care le știe numai Unul Dumnezeu, Care i-a trimis acolo. Ajungând în primăvară, părinții au lăsat cărțile unui grec, plecând pe uscat la Muntele Sfânt. Pe drum au dat iarăși de necazuri, nenorociri și băătăi, din nou, Unul Dumnezeu fiind martorul suferinței lor. Ca aurul în topitoare Îi ispitea, ca să-i transforme în metal prețios. Aproape la orice pas erau atacați de hoți, care nu găseau ce să le ia: bani nu aveau, iar hainele lor erau numai zdrențe. Unii dintre tâlhari îi băteau, confiscându-le și ultimii pesmeți, alții îi batjocoreau, apoi le dădeau drumul. Și așa au mers părinții noștri mai bine de o lună de zile. În cele din urmă au ajuns la Muntele Sfânt. Toate aceste evenimente s-au petrecut în anii 1800-1805.

La sosire, în fața ochilor lor apărură următoarea imagine: mănăstiri părăsite, multe dintre ele închise, grădini sălbătice și nelucrate, și oastea Împărătesei Cerului risipită. Monahii au fugit în munți și în păduri, unii s-au ascuns în mănăstiri. Și mănăstirea rusă a fost pustiită, devenind adăpost pentru animalele sălbatice, iar frații rățăceau pe Muntele Sfânt fără să găsească un loc unde să-și plece capul.

Vâzând toate acestea, părinții noștri au alergat în grabă la Însăși Egumena Athos-ului, la icoana făcătoare de minuni a Împărătesei Cerești, Portărița, de la Mănăstirea Ivion.

Și când au ajuns la porțile mănăstirii, părinții le-au deschis imediat și i-au lăsat să intre, apoi i-au dus în biserică să se închine Maicii lui Dumnezeu. Intrând în biserică și văzând pe Maica Domnului, cei doi pelerini ruși erau foarte fericiți și, căzând în genunchi în fața Ei, vărsau multe lacrimi, cerând cu umilință ca să-i primească în Sfânta Ei moștenire.

Părinții au fost foarte mirați de faptul că într-o perioadă atât de tulburată, când majoritatea fraților călugări au fugit, Ea, Împărăteasa și Stăpâna, stă nestingherită în locul ei, ca și cum nimic nu s-a întâmplat, înveșmântată și împodobită cu aur, argint și pietre prețioase. Mănăstirea este plină de turci, însă ei nu pot să-I jefuiască podoaba.

Uimiți fiind de acest fapt, i-au întrebat pe călugării greci de ce nu au ascuns icoana într-un loc retras, de ce nu i-au scos veșmântul și de ce turcii nu-I pot fura atâta bogăție, aur, argint și pietre prețioase. La care părinții ivireni le-au răspuns: „Unde, și de ce să o ascundem? Ea este Ocrotitoarea și Apărătoarea noastră, Patroana Muntelui Athos. Deși ne-a pedepsit pentru păcatele noastre, dar fața nu și-a întors, nu s-a mâniat până în sfârșit și încă mai este cu noi. Și când suntem în dureri și suferințe, de la turci și de la neputințele noastre, atunci alergăm la ajutorul ei și găsim alinare în suferințe.

Ne întrebați de ce turcii nu-i fură veșmântul împodobit? Ei nu numai că nu-i pot scoate podoaba, ci nu pot nici a intra în biserică mică. Iată este al treilea an de când trăiesc ei în mănăstire, dar nici picior de-al lor încă nu a călcat în biserică. Când se înfurie turcii pe noi, cer aur, argint și odoare bisericești, iar noi le spunem că nu avem, deși, în realitate, toate odoarele sunt bine ascunse. Suntem gata să suferim, numai să nu pună ei mâna pe bogățiile mănăstirești. Iar când tună și fulgeră de mânie, noi le arătăm această Sfântă icoană și le zicem: „Iată, vedeți cât aur, argint și pietre prețioase sunt aici, dacă doriți, luați-le”. Ei, stând în ușă, spun: „Nu ne putem apropia de Ea. Ne stăpânește frică. Vedeți cât de amenințător se uită la noi!”. Și pleacă rușinați, neputincioși să facă ceva. Iar noi mulțumim Stăpânei Cerului pentru faptul că Ea Însăși ne ocrotește și ne salvează, pre noi, păcătoșii, acoperindu-ne cu mila sa. Și încă-I mai mulțumim Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarei, că i-a trimis pe turci să ne smerească pe noi, păcătoșii, că de nu ar fi fost aici ei, acești turci, atunci hoții ne-ar fi ruinat complet biserica. Și vă mai spunem, că acum un an, mare tulburare și panică a fost la Sfântul Munte, încât și părinții athoniți rămași voiau să fugă de aici. Până la această tulburare erau în Sfântul Munte până la patruzeci de mii de frați, acum nu sunt mai mult de o mie. Dar și aceștia erau gata să părăsească locul mergând care încotro, ei crezând că Maica Domnului i-a părăsit și din acest motiv Sfântului Munte Athos va fi pustiit. Dar, gândind ei astfel, grabnic ajutătoarea, Împărăteasa Cerului, Stăpâna noastră Născătoarea de Dumnezeu s-a arătat multor părinți și pustnici zicându-le: „De ce v-ați înfricoșat atât de mult? De ce purtați astfel de gânduri în inimile voastre? Toate necazurile și asuprelile vor trece, vor lua sfârșit, și Sfântul Munte va fi din nou plin de monahi. Și vă mai spun că, atâta timp cât Icoana

Mea va fi în Muntele Sfânt, în Mănăstirea Ivion, să nu aveți frică de nimic, stați liniștit în chiliile voastre. Și când voi părăsi mănăstirea iberică, toată lumea să-și ia traista sa și să plece care încotro voiește”.

De atunci, pustnicii vin în fiecare săptămână la mănăstirea noastră, ca să vadă dacă Maica Domnului se află la locul Ei. După ce se asigură că stă neclintită în același loc, se întorc din nou la chiliile lor din pustie.

Auzind toate acestea, mult s-au bucurat părinții noștri. În primul rând, pentru că au aflat despre ocrotirea Împărătesei Cerului și, în al doilea rând, pentru faptul că încă mai există pustnici în Muntele Athos. Părinții ivireni i-au găzduit și ospătat o săptămână întreagă, după care le-a spus: „Sfințiți părinți, v-am dat adăpost pentru început, dar mai mult nu ne împovărați, pentru că nici noi singuri nu mai avem de unde lua de mâncare. Avem pe cap patruzeci de turci, dar de hrănit nu prea avem cu ce. Pretutindenea mișună hoții, iar de la metocuri nu avem nici un venit. Luați-vă în schitul nostru Sf. Ioan Botezătorul o chilie, care are și o bisericuță. Acolo vă veți îndeletnici cu grădinăritul și cu rucodelia, ca să vă puteți hrăni cumva. Dacă veți avea nevoie de ceva, noi vă vom ajuta. Noaptea să dormiți în mănăstiri”.

Mulțumind părinților ivireni pentru ospitalitate, și-au luat o chilie în schit și au rămas să viețuiască acolo. Lucrau grădina și ciopleau linguri de lemn... care pe atunci nimeni nu le cumpăra. Mult au îndurat ei în acele vremuri tulburi, care au ținut mai bine de patru ani.

Cu ce se hrăneau părinții noștri, doar Unul Dumnezeu știe. Căci ei nu au vorbit nimănui nimic despre asta. Pâinea în acele vremuri era foarte greu de căpătat. Mai târziu, bătrânii au fost întrebați: „Părinți sfințiți, ce ați mâncat în acele vremuri?” Ei au răspuns: „Dar ce a zis Domnul în Evanghelie: *«Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate acestea se vor adăuga vouă»* (Matei 6, 33); și iarăși: *«Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jîtnițe, și Tatăl vostru Cel cerește le hrănește»* (Matei 6, 26). La fel și pe noi ne-a hrănit Domnul”. Astfel au supraviețuit părinții noștri, și nu numai ei, ci mai mult de o mie de călugări care au rămas în Muntele Sfânt. Și nimeni nu a fost lipsit de ajutorul lui Dumnezeu.

Dar tocmai în acești ani, ei și-au agonisit o mare bogăție duhovnicească. Cu multă răbdare au înfruntat toate necazurile și lipsurile, renunțând la satisfacerea nevoilor trupesti și căutând mereu să sporească duhovnicește, să dea rod binecuvântat. Iar Stăpânul, Împăratul Cerește, i-a răsplătit cu darurile Duhului Sfânt și i-a ajutat să învingă pe vechiul vrăjmaș al omenirii, diavolul, pentru a putea birui și patimile sufletești și trupesti. Și așa au ajuns părinții noștri la limanul mult dorit al păcii sufletești și al tăcerii, al unirii minții cu Dumnezeu. Părintele Abel a fost dăruit de Domnul cu darul discernământului și al străvederii, iar părintele Nicandru a fost împodobit cu darul lacrimilor, pentru că

a plâns pentru păcatele sale zi și noapte, până la moarte. Abia după trecerea timpurilor grele și pline de dureri, când Domnul Dumnezeu a trimis pacea pe pământ, toți tâlharii au dispărut. Pretutindeni s-a pogorât pacea, tăcerea și liniștea. Și frații au început din nou să se adune în Sfântul Munte. Veneau în număr mare și creștinii ortodocși să se închine la sfintele locuri. Au răsuflat mai ușurați și părinții noștri. A început să se vândă și rucodelia lor. Odată veni un Negustor la ei și cumpără toată marfa. Pentru lingurile de lemn vândute au luat două mii de leva, cam 400 de ruble. Părintele Abel i-a spus atunci părintelui Nicandru: „Da, de acum vom putea acoperi toate nevoile”.

După puțină vreme, îi vizită pe părinți la chilie un laic, care le ceru milostenie. Părintele Abel îl întreabă de unde vine și ce nevoie îl aduce la ei. Mireanul i-a răspuns cu lacrimi în ochi: „Eu, sfinte părinte, sunt de pe insula Chios. Soția și copiii mi-au fost luați prizonieri de către turci, care cer ca răscumpărare cinci mii de leva. Eu adun această sumă cam de doi ani. Am strâns, slavă lui Dumnezeu, trei mii și îmi mai trebuiesc încă două mii. Va da Dumnezeu și-i voi aduna și pe aceștia”. Auzind cele spuse de străin, părintele Abel i-a zis: „Vino, intră în chilia mea și te voi ajuta și eu cu ce pot”. Acesta intră, și părintele scoțând toți banii pe care îi avea i-i înmână, cu cuvintele: „Ia-i, frate, și mergi de-ți răscumpără nevasta și copiii”. Mireanul, uluit, nevenind să-și creadă ochilor, i-a zis: „Sfinte părinte! Vă bateți joc de mine? Mie îmi este nespus de greu. Dă-mi o leva și voi pleca”. Părintele i-a răspuns: „Nu, fiule, nu-mi bat joc de tine. Cum pot să rănesc pe cineva, cu un astfel de necaz! Ia totul și mergi cu Dumnezeu”. Cel venit a izbucnit în plâns, neștiind ce să facă, dar părintele, în grabă, i-a băgat banii în sân și l-a condus la ușă.

Văzând toate acestea, părintele Nicandru a început să plângă cu amar, zicând: „Ce-ai făcut, părinte! De ce ai dat toți banii? Patru ani ne-am ostenit ca să acoperim și noi cumva nevoile care ne împresoară, iar acum rămânem tot la ele”. Părintele nostru însă i-a răspuns: „Vai, părinte Nicandre, vom putea noi cândva să ajungem călugări desăvârșiți? Oare nu Domnul este Cel Care ne-a condus prin atâtea dureri, și tu deznădăjduiești. În cele mai grele momente, Domnul nu ne-a părăsit, ci ne-a dat hrană. Și acum nu o vom putea dobândi? Slavă lui Dumnezeu, rucodelia se vinde bine. Vom lucra din nou și vom vinde roadele muncii noastre, iar banii care vor prisosi, îi vom da lui Dumnezeu. La ce ne trebuie să păstrăm ceea ce este de prisos? Doar ca să ne abată mintea de la Dumnezeu? Noi vom merge la rugăciune, iar mintea noastră va alerga la ei, la bani. Însuși Domnul a zis: *«Căci unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta»* (Matei 6, 21). Lasă-i să stea acolo, în visteria lui Dumnezeu și atunci și noi vom ține inima în același loc”. Atunci părintele Nicandru, umilindu-se, i-a căzut la picioare, a plâns și i-a cerut iertare. Și din acea zi, nu s-a mai amestecat niciodată în nici un fel de treburi, ci doar se ruga și vărsa multe lacrimi, astfel făcând până în ceasul morții.

În curând amândoi au fost tunși în schima mare: părintele Abel, duhovnicul, cu numele Arsenie, tuns fiind de schimonahul Arsenie, iar părintele Nicandru, a primit numele Nicolae, fiind tuns de însuși Arsenie. Starețul și cu ucenicul său au viețuit împreună în Schitul Ioan Botezătorul timp de zece ani. Dar numărul de frați în schit creștea, sporind totodată și grijile lumești, devenind pentru părinții noștri o grea povară. De comun acord s-au hotărât să se retragă în pustie, de dragul liniștii și al tăcerii. Nici o clipă nu-și doreau împovărarea cu grijile acestei lumi trecătoare, ci visau ca viața să și-o închine numai lui Dumnezeu. Pustnicul fuge de multa vorbire și de tulburare. Deci și-au lăsat schitul și fosta lor chilie, luându-și o nouă chilie, mult mai izolată, închinată Sfântului Ioan Gură de Aur. Această nouă chilie se afla pe un deal, într-un loc aproape de nepătruns, la aproximativ o oră de cale de schit și la aceeași distanță de Mănăstirea Ivion. Cândva, aceasta a fost o chilie destul de mare, dar în timpul tulburărilor a fost aproape complet devastată. Părinții au restaurat-o cu mâinile lor, dar într-o dimensiune mai mică, au sfințit biserica și au mai adăugat încă două chilii pentru trai. Așa au pus ei început viețuirii lor după pravila pustnicească. Nu erau împovărați cu nici un fel de griji lumești. Nu se ocupau nici cu grădinaritul. Deși în preajmă erau măslini, părinții nu foloseau roadele lor. Și când măslinile erau coapte, ei chemau pe vreun om sărac ca să-și adune pentru sine recolta.

Aici Domnul l-a învrednicit pe părintele Arsenie de multe daruri duhovnicești. Din toate colțurile Sfântului Munte veneau la el pentru mărturisire și îndrumare, în special ieromonahii și ierodiaconii din mănăstirile grecești. Curând, toți rușii l-au ales ca duhovnic. Și nu numai ruși, ci și bulgari, sârbi și moldoveni veneau la el pentru sfaturi. Grecii îl apreciau ca pe un mare stareț, adesea alergând cu umilință la înțelepciunea lui. Numele părintelui Arsenie era mult cinstit în întreg Sfântul Munte, mulți cerându-i să-i ia ca ucenici, să viețuiască și să se nevoiască împreună cu el și cu părintele Nicolae. Cu toate acestea, ei nu acceptau pe nimeni ca să viețuiască împreună cu ei, zicând: „Cum să stea cineva aici, cu noi, dacă în treizeci de ani nici noi nu am reușit să scăpăm de ispite și neputințe. Deși sufletul e treaz, dar trupul este slab. Și dacă harul lui Dumnezeu nu ne-ar întări, noi n-am putea nici măcar trăi”.

În Sfântul Munte, părintele Nicolae a stat 19 ani, iar părintele Arsenie, 24 de ani și niciodată nu au gustat pește, brânză, vin sau ulei. Mâncau de regulă pesmeții înmuiati în apă, pe care îi cărau în spate, sus pe munte, de la Mănăstirea Ivion. Mai foloseau și vinete murate cu ardei roșu, ceapă, dacă le aducea cineva. Măslinile și smochinele le țineau numai pentru musafiri. Mâncau o singură dată pe zi, la ora trei după-amiaza, iar miercurea și vinerea nu gustau nimic.

Iată modul lor de viață. După masă, înainte de vecernie, se îndeletniceau cu cititul cărților duhovnicești în chilie. Apoi săvârșeau după pravilă vecernia, citind rugăciunile cu zdrobire de inimă și cu lacrimi, fără grabă, liniștit și cu blândețe, după care urmau

pavecernița cu canonul Maicii Domnului și rugăciunile înainte de somn. Întreaga noapte privegheau, se rugau, făcând metanii. Când îi doboră somnul, dormeau șezând, cel mult o oră pe noapte. Ca să reziste la somn, se plimbau rugându-se prin chilie. Ceas nu aveau, însă întotdeauna știau ora exactă, pentru că în Mănăstirea Ivron bătea ceasul din clopotniță.

La miezul nopții, părinții mergeau la biserică pentru rugăciune, citind după pravilă, miezonoptica și utrenia. După utrenie, cântau canonul Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu cu acatist, după care se dedau tăcerii, până în zori.

Când se lumina de ziuă, se îndeletniceau cu rucodelia, ciopling linguri de lemn. Făceau cam câte zece linguri pe zi, cu lucrătură foarte simplă. Lucrând, nu vorbeau între ei niciodată, decât în caz de mare nevoie, păstrând continuu tăcerea și adâncindu-se în neîncetata rugăciune a inimii. Apoi citeau ceasurile și rugăciuni către Maica Domnului. Luau masa. Și așa petreceau ei zile și nopți, în rugăciune neîncetată și în lucru de mână.

Starețul Arsenie avea mare drag să slujească Liturghia. Când aveau vin și prescuri o săvârșeau aproape zilnic. Dar adesea se întâmpla să ducă mare lipsă și de vin, și de prescuri.

Sfânta Liturghie o săvârșeau, de regulă, în doi, înecându-se în lacrimi cuvintele de rugăciune. Și se înfățișa o priveliște minunată: doi bătrâni, umiliți și uscați de post, înfățișați înaintea Domnului. Unul la altar, înaintea tronului lui Dumnezeu plângea astfel, încât din cauza lacrimilor nu putea rosti vosglasul, ci doar cu suspinurile inimii săvârșea în liniște rugăciunea dumnezeiască. Și celălalt, stând la strană, vărsa lacrimi și suspina, încât din cauza plânsului și a neputinței trupesti, nu se deslușeau cuvintele rostite. Deși era cu neputință să auzi și să înțeleagă cele rostite, cu siguranță la Liturghia lor privea Însuși Domnul, după a Sa făgăduință: „*Spre unii ca aceștia Îmi îndrept privirea Mea: spre cei smeriți, cu duhul umilit și care se cutremură de cuvântul Meu*” (Isaia 66, 2). Aici „Cântare Întreită” se cânta: „fără de grija cea lumească...” — aici, în mijlocul celor doi, se afla Domnul Însuși, Care a făgăduit: „*Că unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor*” (Matei 18, 20).

Acești doi bătrâni L-au iubit pe Domnul lor atât de mult, încât nu voiau să se despartă de El nici pentru o clipă, îndulcindu-se neîncetat de rugăciunea minții și de convorbirea în rugăciune cu Dumnezeu. Atunci când se întâmpla ca ei să-și grăiască, nu vorbeau decât despre rugăciune sau despre iubirea față de Dumnezeu și de aproapele. Dacă cineva, stând de vorbă cu ei, aducea în discuția lor vreun gând de judecată a aproapelui, întrerupeau imediat convorbirea. Își iubeau aproapele mai mult decât pe ei înșiși, ceea ce o și demonstrau prin faptă. Și nimenea din cei care veneau la chilia lor cu vreun necaz, nu pleca nemângâiat. Pe cei aflați în nevoi trupesti, îi susțineau material, chiar dacă adesea era peste puterile lor. Ultimele cărți, pe care le aveau, le puneau zălog, pentru a-și ajuta aproapele. Și numai după ce primeau din nou ajutor de la Dumnezeu, le răscumpărau

pe acestea. Pe cei angajați în nevoințe duhovnicești îi mângâiau cu cuvântul izvorât din înțelepciunea dumnezeiască. Cei săraci găseau la ei ajutorul, cei mârniți — mângâiere, cei împovărați de păcate — tămăduire și dezlegare.

Despre bunătatea fără margini a părintelui Arsenie, alcătuitorul vieții bătrânilor, ieroschimonahul Partenie (Agheev) scria: „Când am venit la Sfântul Munte, aproape că nu aveam nici un ban. Părintele Arsenie m-a binecuvântat să învăț a lucra linguri, dar nu aveam cu ce să-mi cumpăr vreun instrument. Când i-am spus lui despre aceasta, el îmi zise: „Ei, lasă, nu te întrista!”. A luat de pe fereastră o pungă, a vărsat din ea niște bani, i-a numărat, și mi i-a întins, zicând: „Iaca, i-ai, am doar treizeci de leva”. Am izbucnit în plâns, zicându-i: „Sfinte părinte, dar ție ce-ți rămâne?” Iar el mi-a răspuns: „Noi vom fi sătui, nu te mârni de aceasta. Dumnezeu ne va trimite. Și câți bani îți trebuie pentru unelte?” I-am spus că e nevoie de cincizeci de leva. El a mers la biserică, a adus de acolo o carte, și mi-a dat-o cu cuvintele: „Du-te, pune-o zălog la alde Korenevi, i-a banii de care ai nevoie, și mai pe urmă eu o voi răscumpăra”. O, cât de multe lacrimi m-a costat aceasta! Am plâns tot drumul. Și nici acum nu pot uita. De îndată ce îmi amintesc, plâng”.

Prima întrebare a părintelui Arsenie către toți cei care veneau la el, era: „Ești bine, frate, nu duci lipsă de nimic?”.

Odată, unul dintre frați, cu numele Teoclit, a luat cu el o sută cincizeci de leva, tot ce avea, și a mers într-o zi de sărbătoare, să-și cumpere o rasă și niște pânză. Pe drum a pierdut toți banii. Din această cauză s-a mârnit mult și a plâns. Văzându-l, părintele Arsenie l-a întrebat: „De ce ești trist peste măsură?” Acesta i-a răspuns că a pierdut toți banii. Bătrânul l-a întrebat: „Și te afli în mare lipsă?” A scos punga și i-a dat niște bani, spunându-i: „Am numai șaiszeci de leva, du-te și-ți cumpără ce ai nevoie”. Părintele Teoclit i-a luat și, depărtându-se, s-a gândit: „Eu sunt tânăr și pot lucra, ca să fac alți bani. Și tocmai acești bătrâni neputincioși să-mi dea mie ultimul bănuț?! Dacă ei își pun nădejdea în Dumnezeu că îi va hrăni, cred că nici pe mine nu mă va părăsi Domnul. Mă duc să le dau banii înapoi”. S-a întors iarăși la părintele Arsenie. Dar bătrânul nu voia să ia niciun ban înapoi. Acesta, căzând la picioarele lui, cu multe lacrimi îl ruga să-i primească. Bătrânul atunci l-a întrebat: „Dar nu te vei mai necăji?” Părintele Teoclit a răspuns: „Nu, nu, părinte sfinte. Acum sunt fericit că am reușit să-ți întorc banii înapoi!”.

În anul 1835 a venit din Rusia la Athos un mare postitor, fostul prinț Șirinsky-Sihmatov, în prezent fiind ieromonahul Anichit. A cutreierat el tot Muntele Sfânt, a vizitat și pe cei doi asceți ai noștri în pustie. Mult a stat el de vorbă cu bătrânii, pe diverse teme duhovnicești, și i-a îndrăgit nespus de mult, alegându-l pe starețul Arsenie duhovnic.

În acea perioadă, călugării ruși nu aveau o mănăstire a lor. Nu exista pentru ei un adăpost unde prin ascultarea de obște, prin îndrumarea zilnică a părinților duhovnicești, prin rugăciune și slujbe în limba lor maternă, să-și poată afla liniștea sufletească și

mântuirea. Duhovnicul lor, bătrânul Arsenie, îi mângâia, spunându-le că Dumnezeu nu-i va lăsa să piară, pentru că Maica Domnului îi iubește nespuse de mult, mai ales pentru faptul că au venit din cea mai îndepărtată țară de Athos, lăsându-și în urmă patria binecuvântată și iubitoare de Dumnezeu, biserica și mănăstirile ruse prospere. „Bucurați-vă și vă veseliți, - îi mângâia părintele Arsenie, - că nu sunteți în lumea deșertăciunii și în ograda neînfrânării, ci vă aflați în paradisul ceresc al moștenirii Maicii lui Dumnezeu. Curând, Împărăteasa Cerului ne va dărui un astfel de loc de mântuire, încât întregul Munte Sfânt va rămâne uimit. Unii vor și zavistui, iar alții se vor bucura și vor slăvi pe Dumnezeu. Aveți un pic de răbdare”.

Părintele Anichit, știind ceea ce voia să spună bătrânul, s-a hotărât la o faptă deosebită, — să-i adune pe călugării ruși iarăși în mănăstirea lor multiubită, cerând binecuvântare de la duhovnicul său. Din păcate, faptă lui cea bună a fost umbrită de tulburare. Din cauză că nu i-a cerut sfatul părintelui Arsenie, pe cine din călugării ruși să cheme la mănăstirea Sf. Mare Mucenic Pantelimon și pe cine să-l pună duhovnicul lor. Părintele Anichit nu-i cunoștea deloc pe acești călugări, ce fel de oameni erau. Astfel că a adunat în mănăstire multe persoane nesigure, care au fost mai târziu un obstacol în calea realizării scopului său. Multă tulburare și neînțelegere s-a produs și între frații greci, din care cauză monahii ruși s-au împrăștiat iarăși prin Sfântul Munte.

Ani buni au viețuit părinții Arsenie și Nikolai în pustia lor. Dar într-o bună zi și-au dorit și ei să meargă în Cetatea Sfântă a Ierusalimului, ca să se închine Sfântului și de viață dătătorului Mormânt al Domnului. A auzit Domnul gândul robilor Săi și le-a împlinit dorința. Părintele Anichit voia și el de mult timp să viziteze Țara Sfântă, dar tot amâna, intenționând să termine mai întâi cu recrutarea viețuitorilor pentru mănăstirea Sf. Mare Mucenic Pantelimon și să depună suma ajutorului material, pe care-l oferea la construirea, în mănăstire, a bisericii cu hramul Sf. Mitrofan din Voronej. Aflând că și bătrânii au aceeași dorință, le-a zis bucuros: „Nu binevoiți să călătoriți împreună cu mine la Ierusalim?” Și ei au fost de acord.

În Cetatea sfântă a Ierusalimului s-au închinat la Sfântul Mormânt al Domnului nostru Iisus Hristos, de viață dătător, și la alte locuri sfinte, rămânând în Ierusalim toată iarna. Acolo au petrecut Paștele, apoi s-au întors la Sfântul Munte, zăvorându-se din nou în chilia din pustie.

Ca pentru orice creștin, călătoria la Ierusalim a fost pentru ei o mare mângâiere, dar, în același timp a fost pentru ei, viețuitori ai pustiei, și o încercare. Iată cum descrie călătoria părintele Arsenie: „Au fost bune toate, și cele de la Dumnezeu și cele de la oameni. La nimic altceva mai bun nu ne puteam aștepta. La Ierusalim, am primit în dar, de la închinătorii ruși, suficiente bancnote de zece (ruble), dar noi, din mila lui Dumnezeu, le-am împărțit arabilor săraci. Durerea noastră însă a fost alta. Timp de mulți ani petrecând